

لومپین هادر سیاست عصر پهلوی

بررسی نقش اوباش و لات‌ها
به عنوان ابزار قدرت (۱۳۰۴-۱۳۴۲)

پرونده طبقه‌بندی شده
محرمانه

تاریخ مصرف خشونت خیابانی

تاریخ ایران در دهه‌های ۲۰ و ۳۰ شمسی نشان می‌دهد که چگونه یک طبقه حاشیه‌نشین به بازوی اجرایی سیاستمداران تبدیل شد. این چرخه سه مرحله داشت:

خلاء قدرت: دولت و نهادهای قانونی ضعیف هستند.

خرید خشونت: احزاب و دربار، خیابان‌ها را به میدان جنگ نیابتی تبدیل می‌کنند.

حذف ابزار: پس از تثبیت قدرت مطلق، دولت اوباش خودساخته را نابود می‌کند.

عبدالله شمس‌آبادی

انسان ۲/۰۵
تاریخ ایران دهه‌های ۲۰ و ۳۰
اصول مجسمه‌های ایران

محلان: ... در ...

۳۲۸۰۰۰

کالبدشکافی یک لومپین (دهه ۲۰ و ۳۰)

ادبیات کوچه و باج‌گیری:
خواندن اشعار بی‌معنی و رکیک برای
باج‌گرفتن از عروسی‌ها و مراسم خصوصی.
(«حق مبارک کنه ایشالاً» گویان به زور
وارد خانه‌ها می‌شدند).

سلاح سرد: حمل قمه با تیغه
پهن، سنگین و کوتاه. ابزار
اصلی ایجاد رعب و وحشت.

مصرف الکل: اعتیاد شدید به
مشروب‌خواری به عنوان
یکی از عادات اصلی.

اقتصاد طفیلی: باج‌گیری از
معرکه‌گیران و لوطی‌های دوره‌گرد
(لوطی عنتری‌ها و رقصندگان خیابانی).

نمونه اشعار خیابانی برای اخاذی:
«آی گل پونه، نعنا پونه، آقا را
می‌خوای تو توپخونه...»

سقوط اخلاقی خیابان: از لوطی تا لومپن

لوطی سنتی (عیاران)

- خاستگاه: زورخانه و تشکیلات فتوت.
- نقش اجتماعی: حامی محله، دفاع از ناموس و ضعف.
- انگیزه: اخلاق پهلوانی و جوانمردی.

لومپن مدرن (اوباش)

- خاستگاه: حاشیه شهرها، پاتوقها و فاحشهخانهها.
- نقش اجتماعی: مزدور سیاسی، برهم زننده امنیت ملی.
- انگیزه: پول، قدرت محلی و حمایت امنیتی (نوجه پروری).

نمودار خلاء قدرت (۱۳۳۲ - ۱۳۳۲)

شهریور ۱۳۲۰: سقوط
فروپاشی اقتدار مرکزی.
نقطه عطف و تولد و تولد
مجدد لومپن‌ها.

نفوذ اوباش
در سیاست

دوران رضاشاه: بوروکراسی
مدرن و سرکوب شدید.
فعالیت لومپن‌ها به شدت
محدود است (تخریب
زادگاهشان، سنگلج).

بحران دموکراسی: احزاب و
دربار برای کنترل خیابان‌ها،
اوباش را به کار
می‌گیرند. نفوذ لومپن‌ها
به اوج می‌رسد.

قدرت بوروکراسی و دولت

۱۳۰۴

۱۳۲۰

۱۳۳۲

کارفرمایان خشونت: مزدوران در خدمت همه

ملزات پیش

دربار و وزرا: ارتباط رده بالای
مملکتی با سردسته‌ها.

حزب اراده ملی:
استخدام اوباش توسط
سید ضیاءالدین طباطبایی.

حزب دموکرات:
بسیج اوباش توسط
قوام السلطنه در نبرد قدرت.

گروه‌های
لومپین و اوباش

لومپین‌ها به عنوان ارتش
خصوصی احزاب

حزب توده:
استفاده متقابل از لومپین‌های
چپ‌گرا برای تسلط بر خیابان.

احزاب افراطی:
استخدام چاقوکشان توسط
مظفر بقایی (حزب زحمتکشان)،
سومکا و پان ایرانیست‌ها.

کارفرمایان خشونت: مزدوران در خدمت همه
حزب توده، نوگش فادمت فادمت، برین ارزار

ماشین کودتا:
کالبدشکافی
۲۸ مرداد ۱۳۳۲

تامین مالی و طرح ریزی
(تمهیدات مخالفین داخلی و خارجی مصدق)

هماهنگ‌کنندگان (ملاقات‌های محرمانه با سردسته‌هایی نظیر شعبان بی‌مخ)

بسیج خیابانی (شروع فعالیت مزدوران، فواحش و اوباش از صبح ۲۸ مرداد)

سقوط دولت ملی:
حمله اوباش به خانه نخست‌وزیر و
تسخیر تهران تا غروب آفتاب.

دوران طلایی اوباش (پس از کودتا)

تسلط بر پارلمان:
دخالت مستقیم اوباش
در انتخابات دوره هجدهم
مجلس شورای ملی.

انتقام جویی دولتی:
مزاحمت برای دکتر مصدق در
تبعیدگاه، و آزار و اذیت دکتر
حسین فاطمی پس از دستگیری
توسط لومپن‌ها.

طبقه‌بندی شده

محرمانه

محرمانه

یاداش خیانت:
اوباش به جای مجازات، به شرکای
غیررسمی قدرت تبدیل شدند.

دولت پهلوی در مسیر مدرنیزاسیون کامل، تحمل
مخالفان را از دست می‌دهد.

بحران وفاداری: در وقایع ۱۵ خرداد، برخی از لومپن‌ها حاضر به
سرکوب مردم مذهبی نشدند. ماشین سرکوب ترک برداشت.

- اوباش بار دیگر برای سرکوب به کار گرفته می‌شوند:
- حمله چاقوکشان به دانشگاه تهران (۴ بهمن ۱۳۴۱).
- سرکوب تظاهرات قم و وقایع دوم فروردین ۱۳۴۲.

سرنوشت دو سردسته: شعبان در برابر طیب

شعبان بی‌مخ

محرمانه

- رویکرد: وفاداری مطلق و بی‌چون و چرا به دربار.
- نقش در ۱۳۴۲: همکاری کامل در سرکوب معترضان خرداد.
- سرانجام: دریافت پاداش، تداوم فعالیت زورخانه دولتی، فرار از ایران در سال ۵۷.

طیب حاج‌رضایی

اعدام

- رویکرد: بیداری مذهبی و رعایت خطوط قرمز اعتقادی (حوادث محرم ۴۲).
- نقش در ۱۳۴۲: بی‌توجهی به خواسته‌های رژیم و امتناع از رویارویی با روحانیت.
- سرانجام: دستگیری، شکنجه و اعدام. ("فدایی دیروز، دشمن امروز").

سرنوشت دو سردار
پادشاه حق‌گور و پادشاه
نه محرم و نه دیروز.

صحنه: هنرمند
نمود کامل
در فورضن
و غیره.

برگ بازجویی: پایان تاریخ مصرف

بررسی برگ بازجویی‌های طیب حاج رضایی پس از دستگیری نشان می‌دهد که ماشین قدرت، هیچ وفاداری به ابزارهای پیشین خود ندارد.

- "رژیم از او خواست تا اعتراف کند از روحانیون پول گرفته است. او نپذیرفت."

- "توسل رژیم به شعبان بی‌مخ برای پر کردن جای خالی طیب."

دولتی که با چاقوکشی به قدرت بازگشته بود، برای حفظ ظاهر مدرن خود، چاقوکشِ نافرمان را تیرباران کرد.

سنتز نهایی: چرخه حیات اوباش‌گری سیاسی

پرورش در تاریکی (بحران):
نهادهای مدنی و قانونی تضعیف
می‌شوند.

تسلیم و استفاده (ابزارسازی):
نخبگان سیاسی برای پیروزی سریع،
لات‌ها را می‌خرند.

حذف فیزیکی (پایان مصرف):
با تثبیت دیکتاتوری، لومپن‌ها به
وصله ناجور تصویر "دولت مدرن"
تبدیل شده و سرکوب می‌شوند.

اوج قدرت (کودتا):
لومپن‌ها توهم شریک بودن در
قدرت را پیدا می‌کنند.

لومپنیسم هرگز یک قدرت مستقل نیست؛ تنها عارضه‌ای از ضعف نهادهای
دموکراتیک است که در نهایت توسط خالقانش بلعیده می‌شود.